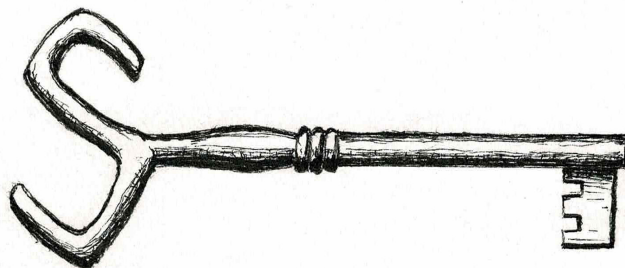

SKIRÖNYCKELN

BYGDEBLAD FÖR SKIRÖ SOCKENS BYGDEFÖRENING NR 1 2023

SKIRÖ SMÅLANDS TRÄDGÅRD

Styrelse 2023

Ordförande

Gunilla Nordberg 070-212 79 25

Vice ordförande

Kent Dahn 072-316 20 82

Sekreterare

Maria Haraldsson 070-338 44 59

Kassör

Solvieg Forsmyr 070-244 63 45

Ledamöter

Mariette Dahn 070-650 05 54

Flingan Gillholm 072-302 31 11

Ann Haraldsson 073-420 50 81

Mats Johansson 070-669 20 65

Gösta Jonsson 070-586 52 96

Per-Inge Lindqvist 070-815 39 10

Gunnar Uppman 070-716 55 98

Ersättare

Ellen Karlsson 076-314 12 86

Lena Olausson 073-027 10 90

Revisorer

Jörgen Fredriksson 070-567 21 16

Anita Karlsson 070-312 07 41

Ersättare

Elsa Johnsson 070-239 53 54

Valberedning

Lotta Fors 070-373 57 07

Stefan Haraldsson 070-264 71 69

Ellen Karlsson 076-314 12 86

Besök Skirös hemsida: www.skiro.se

Webbansvarig: Anna Stenflo
anna@stenflo.se

Redaktör & form: Gunilla Nordberg

Tryck: ÅkessonBerg

SKIRÖNYCKELN kan du välja att läsa på papper (om du meddelar det) eller digitalt, även tidigare nummer.

Gå in på www.skiro.se

REDAKTÖRENS RUTA

Jag roar mig med torpinventering i Skirö. Detta kommer att ta några år i anspråk. En inventering gjordes för många år sedan men den behöver uppdateras. I detta nummer får du möta Putte på Holmen. Han var inte soldat men bodde i ett litet hus som har varit soldattorp en gång i tiden. Huset finns glädjande nog kvar i Skirö och ligger mellan Rudu vägsäl och Karintorp på höger sida när man kommer från kyrkan. Du hittar även lite info om Indelningsverket och soldattorpens beskaffenhet. Den fina nyckeln på framsidan har Hasse Bredenberg, Skirös filosof och konstnär, ritat. Flera jag frågat säger att det var Hasses idé en gång när första utgåvan av Skirönyckeln kom. Själv har han glömt sina goda gärningar och nu har han ritat en ny nyckel som jag kommer att använda! Nu kan du låsa upp med den rätta nyckeln och kika in på Skirö nu och då!

Med önskan om en fin vår!

Gunilla

Medlemsavgiften i SSBF är:

200:- /enskild 300:- /familj

Bg. nr: 5623-5930

Swish: 123 065 60 58

Omslagsbild: Holmen. Tidigare Soldattorp nr 105 för Karintorp och Skönberga

Foto: Gunilla Nordberg

Har du åsikter, synpunkter eller idéer vad det gäller aktiviteter eller annan verksamhet inom bygdeföreningen? Var vänlig kontakta någon i styrelsen. Material till Skirönyckeln lämnas på papper, usb eller via e-mail: frenillasbod@gmail.com

Lära känna våra bybor

I denna serie berättar vi om personer som bor eller har bott i Skirö.

Här får du möta **PUTTE PÅ HOLMEN**

som egentligen hette Frans Axel Gustafsson.

Han var född 1873 i Svenarum och dog 1958 i Skirö.

av Gunilla Nordberg

Anna Lena Petersdotter är 25 år när hon får sitt första barn en novemberdag 1873. Hon är inte gift och bor hemma hos sina föräldrar i Lygnemaderna i Hook, i Svenarums församling. Pojken ger hon namnet Frans Axel. När Anna Lena är 37 år får hon sonen Knut även han utan känd fader och de båda pojkarna växer upp med sin mor och morföräldrarna.

När Frans Axel fyller 16 år får han sin första drängplats i Slätteryd och sedan i Spikbruket där hans mormor, som blivit änka, nu bor inhyses. Han gör sin värnplikt och träffar statardottern Sofia Lovisa Peterdotter f. 1871 i Ljungarum. De gifter sig 1896 och bosätter sig i Morarp där de får sonen Karl 1897 och Frans 1899. Familjen flyttar till Hylletofta och sedan till Lannaskede för att slutligen hamna i Skirö 1928 när sönerna är utflugna.

Sofia Lovisa och Frans Axel bosätter sig på Lorensnäs vid Saljen där han blir dräng åt doktor Önne men 1930 flyttar de upp till Skirö till backstugan Holmen som då ägs av August Gustafsson i Karintorp. Stugan hade inte bebotts sedan 1922 då Anna

Putte utanför stugdörren på Holmen

Stina Jonsdotter f. 1841 i Lemnhult, bodde där med sin man arbetaren Sven Johan Karlsson f. 1845 i Skirö. Han dör 1922 och Anna Stina flyttar till Skirö ålderdomshem men avlider efter två månader.

Frans Axel och Sofia Lovisa

bor i sina lilla backstuga på Holmen och han gör dagsverken på Karintorp. När hustrun dör 1948 bor Frans Axel kvar. Han kallas "Putte på Holmen" av Skiröborna. Den allra sista tiden bor han på Skirö ålderdomshem där han avlider i juli 1958 efter ett åttiofem år långt och strävsamt liv.

Holmen var troligen Skirös sista stuga med jordtak och öppen inre takås. Idag ligger det pannor på taket. Prosten Johan Ståhl ansökte 1818 om att få flytta soldattorpet då det ledde till skada och förlust för Karintorps inägor. Det noteras att torpet vid denna tid "försörjde" två kor och två får. Torpet flyttades ca 200 m till nuvarande plats. Den gamla platsen ligger nära Övrasjön. Ett gammalt körsbärsträd, stenrosen och rest av en jordkällare vittnar om en svunnen tid.

En ryggåsstuga är ett envåningshus utan innertak och är den i Norden under äldre tider vanliga formen av bostadshus för allmogen. Här ser man timmerstocken under vindskivorna vid gavelspetsen.

KALENDERN 2023

Mars

24/3 Sophämtning i Skirö.

28/3 kl. 19.00 Styrelsemöte i Skirögården SSBF.

April

1/4 kl. 19.00 PUBKVÄLL i Skirögården

6/4 kl. 19.30 Skärtorsdag. Mässa i Skirögården.

Arr: Alseda förs.

7/4 Sophämtning i Skirö.

16/4 kl. 18.00 Gudstjänst i Skirö kyrka.

21/4 Sophämtning i Skirö.

27/4 kl. 19.00 Styrelsemöte i Skirögården SSBF.

30/4 kl. 21.00 Valborgsmässofirande vid Skirö brygga

med majbrasa på en flotte i sjön.

Vårsånger och korvgrillning. Arr. SSBF

OBS!

Fredag blir ny
veckodag för
sophämtning i Skirö
fr. o. m. den 24 mars.

Maj

1/5 kl. 10.00 Gemensam städning av Skirögården
ute och inne. SSBF bjuder på lunch och kaffe
med dopp.

5/5 Sophämtning i Skirö.

6/5 - 7/5 VÅRFESTIVAL i Smålands Trädgård

19/5 Sophämtning i Skirö.

21/5 kl. 18.00 Mässa i Skirö kyrka.

25/4 kl. 19.00 Styrelsemöte i Skirögården SSBF.

SMÅLANDS TRÄDGÅRDS BOULEKLUBB

startar upp för säsongen
vid fint väder redan i april.

Ordinarie tider:

Maj-sept i Skirö

Måndagar och torsdagar

kl. 17.00-19.00

Lördagar

10.00-12.00

Nya regler för GROVAVFALL. För hämtning ring kundservice 020-40 43 00.

Observera att hämtningen av grovavfall ska bokas en vecka i förväg samtidigt som du
uppger vad det är för typ av grovavfall du vill lämna.

Alla taxor inklusive moms. (Fr.o.m. 1 januari 2023) Grundavgift per hämtning 435:-
+ avgift per kubikmeter 331:- (max 2 kubikmeter per hämtningstillfälle)

Boka bastun i Facebookgruppen [bastumedbjörkåvenutaniskirö](#)

Där ventileras tider och vem som eldar m.m.

Pris: 30kr Betala gärna med: swish: 123 065 60 58

Minimum två personer om man skall basta.

Soldattorp av Gunilla Nordberg.

I Österslätt i Östra Skirö bodde torparen och soldaten Johan Alfred Nilsson Prag f. 1855 med sin hustru Maria f. 1852 eller Praga-Maja som hon kallades. Av torpet finns bara grunden kvar och stenvuren till ladugården samt en jordkällare utan tak. Det är ofattbart att man kunnat bo så många i denna lilla stuga, de var 14 stycken som mest för Praga-Maja tog även hand om några av sina barnbarn.

Indelningsverket var ett svenskt militärt organisationssystem som skapades av Karl XI 1682. Verket såg till att en eller flera gårdar gick samman och bildade rusthåll och rotar som ansvarade för en ryttare, soldat eller båtsman som de avlönade och gav ett soldattorp och lite jord att odla. Varje officer fick en gård att leva på i fredstid och dessutom lön.

Systemet betalades alltså av bönderna och fungerade som deras skatt till staten. Bönderna slapp därmed också att bli uttagna till soldater. Indelningsverket genomfördes i Jönköpings län 1684.

För krigsmakten innebar det att i Småland skulle det upprättas tre infanteriregementen och ett kavalleriregemente. Soldattorpen fanns i södra och mellersta Sverige samt utefter kusten i norra Sverige.

Roten skulle förse soldaten med ett torp, ett fähus och en lada, åker och betesmark samt stängsel runt området. Även vissa naturaförmåner samt bidrag till kläder och utrustning.

Det upprättades en praxis för hur soldattorpet skulle se ut. Torpet skulle förse med loft för förvaring av spannmål och matvaror. Det vanligaste måttet på ett torp var 12 alnars längd och 8 alnars bredd, vilket var ungefär 7,1 x 4,8 meter eller cirka 35 m² samt 9 fots höjd. Torpet skulle ha minst två fönster, i kammaren kunde det räcka med en glugg samt ha en spis och en bakugn. Väggarna skulle timras och vara 5 ½ alnar höga.

En viktig detalj var rotetavlan med soldattorpets regemente, kompani och soldatnummer. Den skulle hänga så att

förbipasserande kunde se den.

Vart tredje år dök kompanichefen upp tätt följd av en fanjunkare. De hade uppdraget att göra torpsyn. Man förhandlade med rotebönderna om nödvändiga reparationer eller annat underhåll och vem som skulle bekosta det hela. Roten eller soldaten?

Stamroten var den by eller del av by varpå soldattorpet var beläget. Marken togs från en enskild gård, eller från två eller flera gårdar, ibland även från byns allmänning. Övriga gårdar som tillhörde roten fick lägga planpenning = daler silvermynt till den gård eller gårdar som avstod mark.

Soldaterna värvades bland småbrukare med många barn och även bland de fattiga barnrika familjerna som inte ägde någon jord.

Nya efternamn tilldelades soldaterna. Det kunde vara adjektiv som uttryckte en egenskap som ansågs fördelaktig för en soldat såsom Rask, Kvick, Frisk eller substantiv med militäranknytning som Dolk, Lantz och Sköld eller efter naturen som Björk, Ask, Berg och Gran. Namnet var knutet till roten och en nyrekryterad soldat

Av taket på den gamla jordkällaren i Österslätt finns bara en en hanbjälke kvar.

Roteindelning i Skirö.

1. Skögle rote.
2. Lillarp med Gölberga och Byestad
3. Skirö med Wallby och Tobro.
4. Skönberga med Loaklev och Rudu.
5. Sjöarp med Björnstorp, Gatv och Karintorp.
6. Millebo med Götsboda, Löneberg och Åleberg.
7. Tolja med Lorensnäs, Östra Skirö och Slatbyn.

kunde få överta den avskedade eller avlidne soldatens namn. När en soldat avskedades = slutade som soldat, blev han tvungen att flytta ifrån soldattorpet, många gånger till ett sämre torp eller en backstuga. Korpraler som tog avsked fick en summa pengar ifrån krigskassan i Vadstena och kallades då gratialister.

1901 upphörde indelningsverket och ersattes med en värnpliktsarmé. Man kan fortfarande se spår av de gamla soldattorpen när man vandrar omkring i skog och mark. En stenhög kan först se ut som ett odlingsröse men tittar man lite närmare upptäcker man hörnstenar och ibland rester av en murstock. De övergivna torpställena kan man känna igen på den öppna marken och kvarvarande kulturpräglad växtlighet som äpple- och körsbärsträd, krusbär och syren. Man kan hitta typiska långlivade växter som akléja, stormhatt, pion och daglilja.

På många av de tidigare soldattorpens platser är nya hus uppförda under 1900-talet. Totalt finns därför nu permanenta bostäder eller fritidshus på mer än en tredjedel av torpställena. I Skirö finns rester efter många torp och soldattorp men få som har tak och väggar kvar.

ANSLAGSTAVLAN

Pubkväll i Skirögården
1 april kl. 19.00 i

Boka till Ellen på: 076-714 12 86
senast måndag 27 mars.

Elsa i Nybygget caterar mat som kostar 180:- Tacopaj med sallad, brytbröd, dressing, nachos, kaffe och kaka samt 1 dricka ingår.

Betalning görs på plats. Swisha gärna!
Arr. SSBF

Dags igen för lite omvårdnad av
SKIRÖGÅRDEN
både ute och inne!

Vi tar ett tag och rensar och städar lite här och där!
Har du möjlighet att hjälpa oss vore det toppen!

Vi samlas på gården kl. 10.00
Måndagen den 1 MAJ
och hjälps åt några timmar!
SSBF bjuder på lunch och fika samt trevlig samvaro såklart!

VÅRFESTIVAL I SMÅLANDS TRÄDGÅRD

FÖRRA ÅRETS SUCCÉ ÅTERKOMMER DEN 6-7 MAJ

*** TID: KL. 10.00-16.00 ***

Här kan du göra upptäckter längs vackra vägar. Uppleva djur, fantastisk natur, kulturhistoria och vackra gårdsmiljöer. Du kan prova skytte, padel, hitta olika ställen med god mat och fika. Lära mer om olika hantverk, trädgård, byggnadsvård och mycket mer. Handla lokala produkter, hantverk, närproducerad mat och annat kul. Det blir ett välfyllt program i dagarna två. Kom och njut i och av en levande landsbygd. Programmet läggs inom kort ut på smalandstradgard.se